

ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

Το κίνημα του ρομαντισμού κυριάρχησε στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία από τα τέλη του 18ου αιώνα μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα.

Βασικά χαρακτηριστικά
Ο ρομαντισμός προβάλλει το συναίσθημα και τη φαντασία.
Στα ποιήματα υπάρχει το παράδοξο, το μυστηριώδες, το όνειρο, το υπερφυσικό.
Διάθεση: μελαγχολική, απασιόδοξη, νοσταλγική για το παρελθόν.
Μορφή: πλούσιο λεξιλόγιο, πολλές εικόνες και εκφραστικά μέσα.
Προβάλλεται το εγώ του ποιητή και του ήρωα.
Θέματα: θεός, περιπέτεια, έρωτας (καταδικασμένος), ηρωισμός, αγώνες των λαών για ελευθερία, φύση, θρύλοι και παραδόσεις λαών.
Σκηνικά: νυχτερινά φεγγαρόλουστα τοπία, ερείπια, τάφοι, μακάβριες εικόνες θανάτου.

Ο Ρομαντισμός στην ελληνική ποίηση

Κυριαρχεί στη νεοελληνική λογοτεχνία την περίοδο: 1830-1880

Παλαιά Αθηναϊκή Σχολή ή Φαναριώτικη (1830-1850): η ποίησή της χαρακτηρίζεται από:

➤ τη στροφή προς το ένδοξο παρελθόν (αρχαίο και πρόσφατο)
➤ την καθαρεύουσα γλώσσα
➤ τη μελαγχολική διάθεση που φτάνει ως την απαισιοδοξία και την έμμονη ιδέα του θανάτου
➤ τη χαλαρή έκφραση που φτάνει ως την προχειρολογία
➤ το πομπώδες ύφος
Εκπρόσωποι: Παναγιώτης Σούτσος, Αλέξανδρος Σούτσος, Ιωάννης Καρασούτσας, Αχιλλέας Παράσχος κ.α.

Επτανησιακή Σχολή: ρομαντικά στοιχεία συναντάμε στους ποιητές:
Διονύσιο Σολωμό, Ανδρέα Κάλβο, Αριστοτέλη Βαλαωρίτη.

Οι Επτανήσιοι ποιητές χρησιμοποιούν τη γλώσσα της εποχής τους (ξεχωριστή περίπτωση αποτελεί ο Α. Κάλβος που τυπικά εντάσσεται στην Επτανησιακή Σχολή).

ΠΑΡΝΑΣΣΙΣΜΟΣ

Ο παρνασσισμός κυριάρχησε στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία το διάστημα 1850-1880

Βασικά χαρακτηριστικά
1. Μορφή: οι παρνασσιστές επεξεργάζονται το στίχο, σέβονται τους ρυθμικούς, στιχουργικούς και μετρικούς κανόνες και την ομοιοκαταληξία.
2. Θέματα: μυθολογία, χαμένοι πολιτισμοί αρχαιότητας.
3. Απουσία πάθους και συναισθήματος, γαλήνη και απάθεια.
Για αυτούς το ποίημα πρέπει να έχει την ομορφιά ενός αρχαίου αγάλματος.

Ο Παρνασσισμός στην ελληνική ποίηση

Ο παρνασσισμός εμφανίζεται στη νεοελληνική λογοτεχνία με τη λεγόμενη Νέα Αθηναϊκή Σχολή το 1880.

Παρνασσιακά ποιήματα έγραψαν κυρίως οι ποιητές:

Κωστής Παλαμάς, Λορέντζος Μαβίλης, Ιωάννης Γρυπάρης, Γεώργιος Δροσίνης αλλά και ο Κώστας Βάρναλης.

Οι Έλληνες παρνασσιστές διαφέρουν από τους Γάλλους στα εξής:

1. Δεν έφτασαν ποτέ στην πλήρη απάθεια .
2. Χρησιμοποιούν απλή καθημερινή γλώσσα (δημοτική)

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ

Ο συμβολισμός κυριαρχεί στην ευρωπαϊκή ποίηση από τα τέλη του 19ου ως τις αρχές του 20ου αιώνα.

Βασικά χαρακτηριστικά
1. Οι συμβολιστές χρησιμοποιούν διάφορα σύμβολα, για να αποδώσουν τις ψυχικές διαθέσεις τους.
2. Κλίμα: ρευστό, θολό, συγκεχυμένο, ασαφές.
3. Διάθεση: ρεμβασμός, μελαγχολία, ονειροπόληση.
4. Η μουσικότητα του στίχου.
5. Καινοτομίες στη μορφή και στην έκφραση: χαλαρή ομοιοκαταληξία, ανομοιοκατάληκτος ή ελεύθερος στίχος, πολλά πρωτότυπα σχήματα λόγου, ιδιόρρυθμη σύνταξη, νέο λεξιλόγιο.
6. Υπαινικτικότητα, υποβλητικότητα.

Ο συμβολισμός στη νεοελληνική ποίηση

Το ρεύμα του συμβολισμού εμφανίζεται στην ελληνική ποίηση στις αρχές του 20^{ου} αιώνα σε δύο φάσεις:

- 1) Νέα Αθηναϊκή Σχολή: από το συμβολισμό επηρεάστηκαν οι ποιητές:
Κ. Χατζόπουλος, Λορέντζος Μαβίλης, Κωστής Παλαμάς, Κ. Π. Καβάφης κ.α.
- 2) Ποιητές της γενιάς του 20 (Νεοσυμβολιστές): σε αυτήν την ομάδα ανήκουν οι:
Κώστας Καρυωτάκης, Κώστας Ουράνης, Ναπολέων Λαπαθιώτης, Τέλλος Άγρας, Μήτσος Παπανικολάου, Μαρία Πολυδούρη.

Αυτοί οι ποιητές εκφράζουν στα ποιήματά τους εσωτερικούς ψυχικούς κυματισμούς του μοναχικού ατόμου που έχει τραυματιστεί από την πραγματικότητα, έχει κλειστεί στον εαυτό του και αναζητά λύτρωση στη φυγή στο παρελθόν και στη νοσταλγία.

Κ.Π. ΚΑΒΑΦΗΣ: ο πρόδρομος του μοντερνισμού

Διάκριση καβαφικών ποιημάτων

Τα ποιήματα του Καβάφη χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

1. Ιστορικά
2. Φιλοσοφικά
3. Ερωτικά

Βασικά χαρακτηριστικά
Θέματα: ο Καβάφης εμπνέεται από την ιστορία, κυρίως από την ελληνιστική εποχή.
Γλώσσα: ιδιότυπη με πολλά στοιχεία καθαρεύουσας αλλά και δημοτικής και με πολλούς ιδιωτισμούς από την Αλεξάνδρεια και την Πόλη.
Στίχος: ελευθερωμένος, άνισος αριθμός συλλαβών, ιαμβικό μέτρο, απουσία ομοιοκαταληξίας.
Τόνος: διδακτικός
Ύφος: λιτό
Ειρωνεία: τραγική και λεκτική
Δραματικότητα (θεατρικότητα)
Υποβολή
Ρεαλισμός
Χρησιμοποιεί κάποια ιστορικά ή μυθολογικά πρόσωπα ως σύμβολα ή προσωπεία.

Η ποίησή του χαρακτηρίζεται πεζολογική εξαιτίας του ύφους, της γλώσσας και του στίχου.

ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

Ο υπερρεαλισμός ξεκίνησε στη Γαλλία το 1924 και οι υπερρεαλιστές επηρεάστηκαν πολύ από την ψυχανάλυση.

Βασικά χαρακτηριστικά	
1.	Ο ποιητής δε μένει εγκλωβισμένος στην πραγματικότητα της καθημερινής ζωής, αλλά χρησιμοποιεί τη φαντασία, την τύχη, και το υποσυνείδητο.
2.	Έρχεται σε επαφή με το υποσυνείδητό του, καταγράφει τα όνειρα με την αυτόματη γραφή (χωρίς καμιά παρέμβαση της λογικής).
3.	Απόλυτη ελευθερία στο λεξιλόγιο, στη στιχουργική, απρόσμενοι συνδυασμοί λέξεων, εντυπωσιακές εικόνες.
4.	Περιέχει στοιχεία όπως ο έρωτας, το χιούμορ και το παράλογο.
5.	Στα ποιήματά τους υπάρχει χαλαρή στίξη ή αστιξία (απουσιάζουν εντελώς τα σημεία στίξης).

Ο υπερρεαλισμός στην ελληνική ποίηση

Ο υπερρεαλισμός εμφανίζεται στην Ελλάδα μετά το 1935. Επηρέασε το έργο των εξής ποιητών: Ανδρέα Εμπειρικού, Νίκου Εγγονόπουλου, Νίκου Γκάτσου, Οδυσσέα Ελύτη, Μίλτου Σαχτούρη.